

Голас Радзімы

№ 1 (1314)

СТУДЗЕНЬ 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

НАВАГОДНЯЕ ВІНШАВАННЕ САВЕЦКАМУ НАРОДУ

Выступленне Леаніда Ільіча БРЭЖНЕВА
па тэлебачанню і радыё

Дарагія таварышы, сябры!

Зноў мы з вамі на рубяжы двух гадоў. Праз некалькі мінут Крамлёўскія куранты абвесцяць аб тым, што завяршыўся 1973 год і надышоў новы, 1974-ы.

З пачуццём задавальнення і гордасці савецкія людзі праводзяць 1973 год. Ён прынёс нямала добрага. Гэта быў год сапраўднай ударнай працы ўсяго нашага народа. Значныя поспехі дасягнуты на ўсіх напрамках гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

А год жа пачынаўся нялёгка: давалі сябе адчуваць цяжкія вынікі памятных усім нам стыхійных бедстваў папярэдняга, 1972 года. Але савецкія людзі — камуністы і беспартыйныя — проціпаставілі цяжкім сваю арганізаванасць, самаадданасць і ініцыятыву. Па закліку партыі ў краіне разгарнулася ўсенароднае сацыялістычнае саборніцтва. Велізарную работу правялі партыйныя арганізацыі і савецкія органы на месцах, прафсаюзы і камсамол. Разам з усім народам трымалі яны ў гэтым годзе адказны экзамен — і вытрымалі яго паспяхова. Вынікі ўсенародных намаганняў не прымусілі сябе чакаць.

Выкананы і перавыкананы планы прамысловай вытворчасці. Індустрыяльную магутнасць краіны памножылі новыя буйнейшыя заводы і доменныя печы, электрастанцыі і транспартныя магістралі.

Радуе нас і перамога працаўнікоў сельскай гаспадаркі. Такого ўраджаю збожжа, бавоўны і некаторых іншых культур, які быў сабраны ў 1973 годзе, нашы землі не ведалі ніколі раней.

Працоўныя поспехі зрабілі магчымым далейшае павышэнне народнага дабрабыту. А гэта партыя лічыць сваёй галоўнай зада-

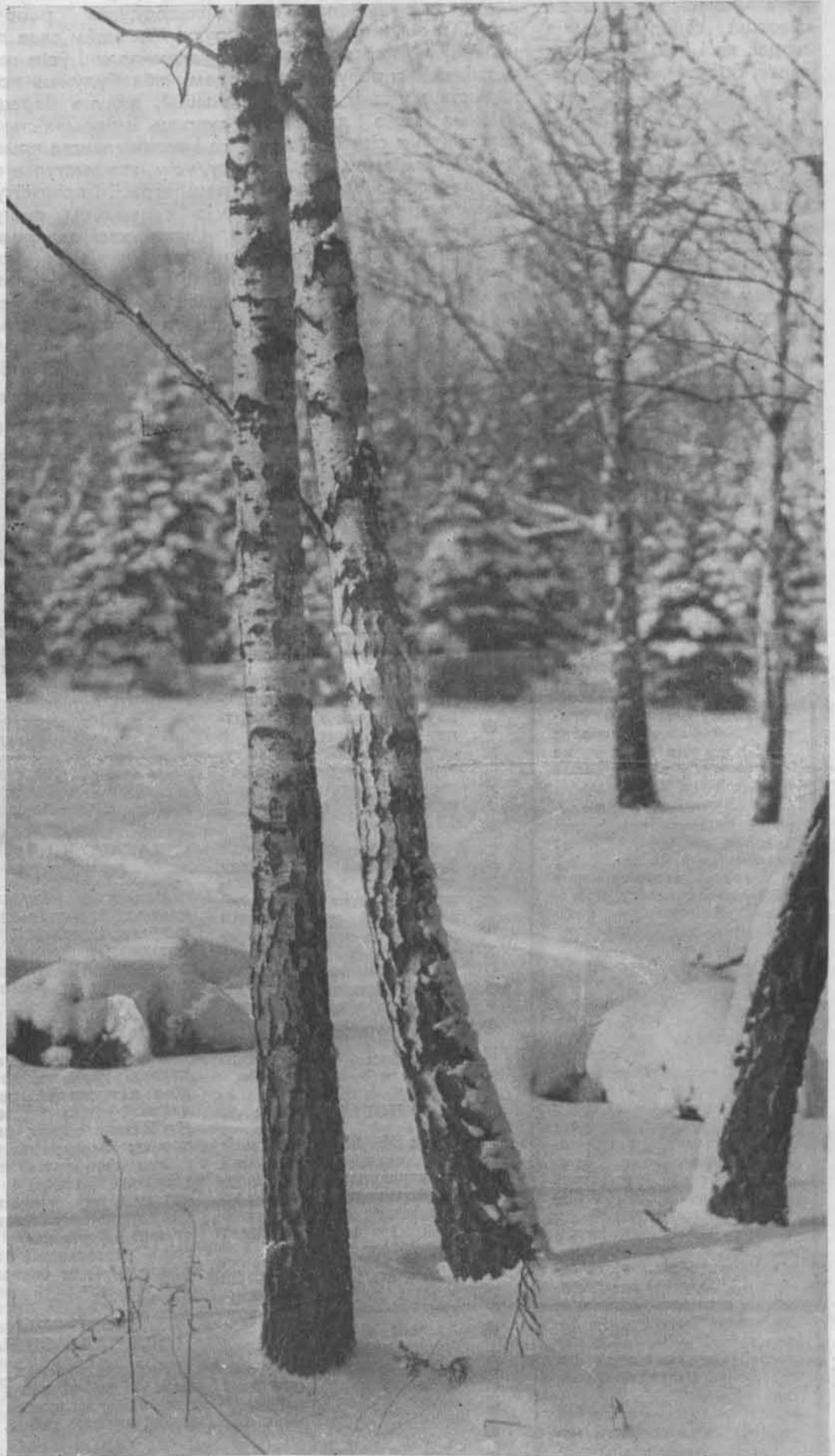
чай. Радасна, што для мільёнаў савецкіх людзей гэты год быў адзначаны ростам заробтнай платы і пенсій, паляпшэннем умоў працы і быту. Больш чым адзінаццаць мільёнаў чалавек справілі ў 1973 годзе наваселле. Расце — і будзе расці яшчэ хутчэй — вытворчасць тавараў народнага спажывання.

Усё гэта — плён працы. У кожнай тоне выплаўленага металу, здабытага вугалю, вырашчанага збожжа і бавоўны, у кожным пабудаваным доме — часцінка вопыту, розуму і таленту працавітага савецкага чалавека. Сёння, напружаны Новага года, мне прыемна сардэчна павіншаваць тысячы савецкіх людзей, узнагароджаных у гэтым годзе ордэнамі і медалямі, удастоеных звання Героя Сацыялістычнай Працы.

Цэнтральны Камітэт партыі і Савецкі ўрад упэўнены, што і ў новым, 1974 годзе, калі нам трэба будзе вырашаць не менш складаныя і адказныя задачы ў развіцці краіны, савецкія людзі, беззапаветна аддаўшы сваёй любімай Радзіме, зноў пакажуць прыклад камуністычных адносін да працы.

Таварышы! 1973 год азнаменаваўся таксама немалымі поспехамі ў барацьбе, якую наша партыя і Савецкая дзяржава разам з брацкімі краінамі сацыялізму вядуць за ўмацаванне міру на зямлі, за ажыццяўленне Праграмы міру, прынятай XXIV з'ездам партыі.

Спынена, нарэшце, вайна ў В'етнаме. Мянсяцца да лепшага палітычны клімат у Еўропе. Яшчэ мацнейшымі сталі вузы дружбы, якія звязваюць нашу краіну з брацкімі краінамі сацыялізму і ўсімі міралюбівымі дзяржавамі. Актыўны ўклад уносіць наша краіна ў справу абароны законных правоў арабскіх народаў, якія падвергнулі [Заканчэнне на 2-й стар.]

Пятро ГЛЕБКА

Зіма. Снягі. Мароз. Завеі.
Дарога звонкая, як сталь,
Бярозы ў шэрані сівеюць,
Палі бялеюць, як паркаль.

Люблю я раніцаю звонкай,
Запрошы быстрага каня,
Імчацца ў лес наперагонкі
З далёкім воблакам з паўдня.

А лес стаіць маўклівы ціха,
Не зварухне свайго галля...
Зіма, зіма... Бы ў цвечце ліпа,
У белым снезе ўся зямля.

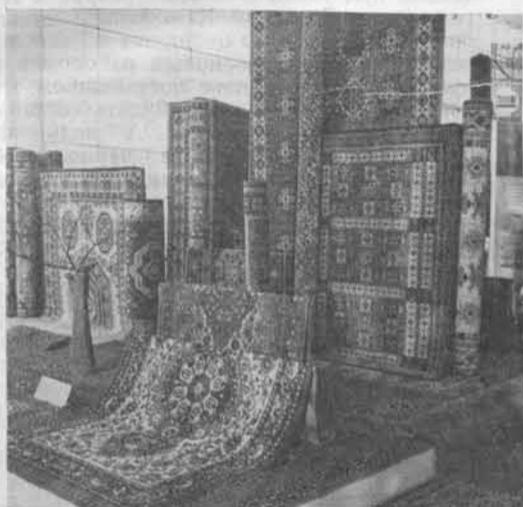
Люблю я гэтым белым полем,
Дзе месяц пыл ацерушыў,
Назад вярочацца паволі,
Драмаць на снях і ў цішы

Снаваць за думкай думку... Бомы
То заміраюць, то гудуць.
У шлях, нікому не вядомы,
Слушы дарожныя ідуць.

Бярозы ў шэрані сівеюць,
Палі бялеюць, як паркаль.
Зіма, зіма... Снягі, завеі,
Дарога звонкая, як сталь.

Першая экспазіцыя пастаянна дзеючай Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі БССР адкрылася ў Мінску 27 снежня 1968 года. З таго часу ў прыгожым павільёне са шкла і металу, што ўзведзены на беразе Свіслачы, пабывалі каля паўтара мільёна чалавек, у тым ліку і турысты з шасцідзесяці замежных краін. Мэта стварэння ВДНГ — знаёміць жыхароў рэспублікі і гасцей з сучаснымі дасягненнямі прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навукі, тэхнікі, культуры Беларусі, распаўсюджваць перадавы вытворчы вопыт. Таму экспанаты выстаўкі рэгулярна абнаўляюцца. Зараз на выстаўцы прадстаўляюць свае вырабы каля 150 прамысловых прадпрыемстваў, 17 калгасаў і саўгасаў, звыш 50 навукова-даследчых і практычных інстытутаў... У апошняй экспазіцыі побач з гіганцкімі трактарамі, дакладнымі металарэзнымі станкамі, радыёапаратурай і прыборамі асабліва шырока прадстаўлены тавары народнага спажывання. **НА ЗДЫМКАХ:** агульны выгляд залы выстаўкі і ўзоры тавараў для народа.

ЗКОЖНЫМ годам удасканалы асацыя планіровачная структура беларускай сталіцы. Спецыялісты па «зялёнай архітэктуры», інжынеры і горадабудаўнікі, стараючыся максімальна захаваць прыродны ландшафт, паляпшаюць санітарна-гігіенічныя ўмовы жыцця мінчан, сочаць за станам паветранага і воднага басейна Мінска, павышаюць узровень гарадской камунальнай гаспадаркі, азеляняюць вуліцы і плошчы. У комплексе гэтых работ

танічнага саду праектуецца яшчэ адзін каскад вадасховішчаў. З яго сістэма каналаў вядзе да жылога раёна Серабранка, дзе ўтварае акваторыю, якая звязваецца з аўтазаводскім вадасховішчам. Лошыцкая водная сістэма замыкае водна-паркавае кольца горада з паўднёвага захаду. Праектуецца яна на аснове абваднення правых прытокаў ракі Свіслачы — Лошыцы і Мышкі. Свой пачатак Лошыцкая сістэма бярае таксама ад помпавай стан-

БЛАКІТНЫЯ КАРАЛІ СТАЛІЦЫ

вялікае значэнне мае воднае добраўпарадкаванне горада. Галоўная рака Мінска — Свіслач не ў стане забяспечыць тэхнічныя і бытавыя патрэбы сталіцы. Да таго ж, Міншчыне патрэбны дадатковыя водныя масівы для зон адпачынку. Вось чаму ў бліжэйшыя гады намечана стварыць у горадзе і вакол яго своеасаблівае «блакітнае кольца» — сістэмы натуральных і штучных вадасховішчаў, аб'яднаных паміж сабой.

Сляпянская водная сістэма замыкае водна-паркавае кольца з паўночнага ўсходу горада. Праектуецца яна на аснове абваднення левага прытока ракі Свіслачы — рэчкі Сляпянкі. Сістэма складаецца з закрытых напорных вадаводаў, некалькіх каналаў і вадасховішчаў. Пачынаецца яна ад помпавай станцыі на вадасховішчы Дразды. Адсюль вада будзе падавацца па напорнаму вадаводу і каналу, які ідзе ўздоўж Навінкаўскага водазбора ў галоўнае вадасховішча сістэмы. Яно ствараецца ў праектуемым парку імя 50-годдзя БССР. Далей вада пойдзе закрытым вадаводам. Потым вадавод пераходзіць у адкрытую сістэму дэкаратыўных вадаёмаў, каналаў. У раёне даўчай чыгункі, парку імя Чалюскінцаў і Ва-

цы на вадасховішча Дразды. Адтуль вада закрытым вадаводам будзе падавацца ў вадасховішча, размешчанае ля Ракаўскага шасэ. Далей па сістэме каналаў і вадасховішчаў уздоўж жылых мікрараёнаў Харкаўская-2, Харкаўская-3 вада пойдзе да цэнтра раёна. Праектуецца стварэнне вялікага сховішча ў раёне Курасоўшчына. Далей сістэма каналаў злучаецца ракой Свіслач.

Галоўным дыяметрам усяго водна-паркавага кольца горада будзе сама Свіслач, даўжыня якой у межах горада роўная 32,2 кіламетра. Праз два гады ў Свіслач увальнецца вада Віліі, амаль утрыя расшырыўшы існуючае рэчышча. У сувязі з гэтым намечана паглыбіць дно ракі, расчысціць і расшырыць рэчышча да 40, а месцамі і да 70 метраў, добраўпарадкаваць прыбярэжную тэрыторыю: пабудаваць набярэжныя, прагулачныя алеі, сыходы да вады, лесвіцы, аглядныя пляцоўкі, лодачныя прычалы...

Работы па рэалізацыі планаў абваднення сталіцы ідуць поўным ходам. Пасля іх заканчэння Мінск атрымае цудоўныя блакітныя каралі, якія палепшаць мікраклімат горада, стануць месцам адпачынку мінчан.

І. ГАЙДАР.

1974: ОПЕРЕЖАЮЩИЕ ТЕМПЫ РАЗВИТИЯ ЛЕГКОЙ И ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Очередная сессия Верховного Совета СССР рассмотрела план развития народного хозяйства страны и бюджет на 1974 год. Советские экономисты с удовлетворением отмечают, что почти по всем основным показателям в наступившем году экономика СССР будет развиваться высокими темпами в соответствии с директивами XXIV съезда КПСС по девятому пятилетнему плану. По-прежнему первостепенное внимание уделяется производству потребительских товаров. На 1974 год намечены опережающие темпы развития легкой и пищевой промышленности. В народно-хозяйственном плане определен рост производства средств производства на 6,6 процента, а производства предметов потребления на 7,5 процента.

Выдвигая в качестве главной задачи пятилетки существенное повышение благосостояния трудящихся, Коммунистическая партия Советского Союза исходила прежде всего из того, что наиболее полное удовлетворение материальных и культурных потребностей людей — это высшая цель общественного производства при социализме. Возросший экономический потенциал страны позволил наметить на девятую пятилетку более высокие темпы развития промышленности, производящей товары народного потребления, по сравнению с тяжелой индустрией.

За три года пятилетки в нашей стране значительно расширился рынок потребительских товаров, улучшился их ассортимент и качество. Намного возросло производство тканей, трикотажных изделий, холодильников, мебели, легковых автомобилей и других видов продукции. Рост производства товаров широкого потребления позволил за три года увели-

чить объем розничного товарооборота более чем на 20 процентов.

И все же с точки зрения растущих потребностей населения эти показатели нельзя считать оптимальными. Последние два года производство товаров народного потребления отставало от заданной пятилетнего плана. Это связано было с медленным наращиванием и освоением новых производственных мощностей и недостатком сельскохозяйственного сырья, вызванным крайне неблагоприятными погодными условиями 1972 года. В третьем, решающем году пятилетки наша экономика в значительной степени сумела преодолеть эти трудности. Сегодня созданы предпосылки для соблюдения намеченных пятилетним планом пропорций между производством средств производства и предметов потребления.

Два основных фактора определяют реальность предусмотренных на 1974 год более высоких, чем в первые три года пятилетки, темпов развития легкой и пищевой промышленности. Это прежде всего успехи сельского хозяйства. Известно, что в 1973 году валовой сбор зерна в стране составил более 220 миллионов тонн. Перевыполнен годовой план закупок. Значит, можно выделить значительно больше зерна, чем в прошлые годы, на фуражные цели. А это создает благоприятные возможности для развития животноводства. Выращен также хороший урожай хлопка, овощей и картофеля.

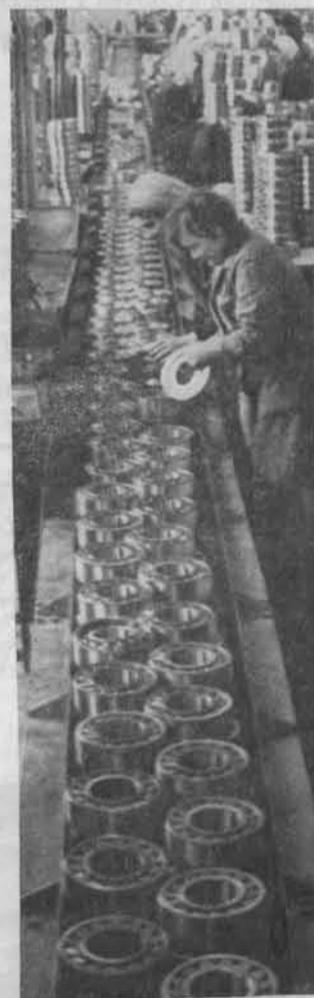
Второй фактор, дающий основания для оптимизма, — это укрепление производственно-технической базы отраслей, производящих потребительские товары. За последнее время у нас осуществляются крупные мероприятия по наращиванию мощностей легкой и пищевой промышленности, оснащению ее совре-

менным оборудованием. Введены в эксплуатацию сотни новых крупных фабрик, заводов и комбинатов. В истекшем году машиностроение для легкой промышленности увеличило свое производство на 17 процентов, для пищевой — почти на 9 процентов, что значительно больше, чем другие отрасли индустрии.

Работники легкой и пищевой промышленности проделали большую работу по расширению производства, выпуску новой продукции, внедрению и освоению новой технологии, повышению культуры производства. Созданы квалифицированные кадры рабочих и специалистов. Сегодня эти отрасли промышленности располагают всем необходимым, чтобы быстрее двигаться вперед, давать потребителю добротную и красиво оформленную продукцию.

Все это дало основания наметить на 1974 год более высокие темпы развития производства товаров народного потребления. Существенно увеличится производство всех видов тканей и особенно шерстяных и шелковых, обуви и в первую очередь модных фасонов. Еще в больших размерах возрастет производство товаров культурно-бытового назначения — холодильников, телевизоров, мотоциклов, мебели, товаров бытовой химии и других. Советские люди будут лучше питаться. Пищевая промышленность увеличит выпуск своей продукции на 7,6 процента, расширятся производство молочной продукции, мяса, колбасных и копченых изделий, а также рыбной пищевой продукции. Населению будет продано товаров на 11,6 миллиарда рублей больше, чем в истекшем году при стабильном уровне государственных розничных цен.

Глеб СПИРИДОНОВ,
политический обозреватель АПН.

Мінскі падшыпнікавы завод выпускае 400 відаў падшыпнікаў, сярод якіх ёсць гіганты вагой да 100 кілаграмаў. **НА ЗДЫМКУ:** на адным з канвеераў цэха ролікавых падшыпнікаў.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

КАЗАХСТАН ПРИМЕТ ВОДУ СИБИРСКИХ РЕК

Советские ученые разрабатывают проект переброски стока северных рек европейской части СССР в бассейны Волги, Каспийского и Азовского морей, работают над проблемой использования свободных запасов сибирских рек Оби и Енисея в засушливых районах страны. Ближайшим потребителем их станет Казахстан. Здесь, получив влагу, почти 90 миллионов гектаров плодородных земель смогут давать высокие урожаи сельскохозяйственных культур.

Переброска сибирской воды в Казахстан уже началась. С востока на запад через республику проложен канал Иртыш—Караганда. Водой Иртыша снабжаются шахты и предприятия крупнейшего угольного и металлургического района в Карагиндской области. Ресурсы канала намечено широко использовать и для нужд сельского хозяйства.

К приходу воды сибирских рек уже готовятся специалисты различных отраслей науки и народного хозяйства республики. Много вопросов возникает перед почвоведом, ботаниками, биологами: как будут вести себя при обильном увлажнении черноземные, каштановые и другие виды почв, какие для них нужны нормы орошения в разных зонах, как изменится ландшафт, уровень и режим грунтовых вод? Не появятся ли новые очаги солончаков? А как будут реагировать животные и растения, приспособившиеся к пустынным и степным условиям?

— Ответы на эти и другие вопросы мы ищем сегодня, — говорит директор Института почвоведения Академии наук Казахской ССР доктор сельскохозяйственных наук профессор Владимир Боровский. — Взгляните на эту карту. На ней вы видите полосы, окрашенные в различные цвета. Каждый цвет обозначает интенсивность тепла в той или иной зоне.

— Обратите внимание, — продолжает

Боровский, — коричневые, бежевые, желтые пояса, указывающие на большой процент тепла, тянутся из Украины через юг России к нам, в Казахстан, и распространяются на большие пространства. Но там, на западе, высокая температура вместе с многочисленными водными источниками позволяет собирать в иных районах в среднем до 30 центнеров зерна с гектара. Приблизительно при такой же температуре в Центральном и Северном Казахстане, ставшем благодаря освоению целинных и залежных земель основным зерновым районом в республике и крупнейшим поставщиком хлеба в стране, средняя урожайность составляет лишь около 9 центнеров. А ведь здесь расположены плодородные черноземные и каштановые почвы. Причина — безводье, засуха. Ученые подсчитали, что при достаточном увлажнении и соответствующей агротехнической обработке их продуктивность можно повысить в 4—5 раз.

Работники института заложили серию опытов на нескольких десятках гектаров. Здесь создаются предполагаемые условия, которые возникнут с приходом сибирской воды, проверяется реакция почв, поведение различных сортов зерновых. Интересные результаты получены в 1972 году в Центральном Казахстане — в совхозе «Степногорский» Целиноградской области. Климатологи определили, что при оптимальном увлажнении тут можно снимать с гектара по 32 центнера пшеницы. Весна и лето 1972 года в этих местах оказались исключительно дождливыми. Осадков не было лишь в июне. В этом месяце производили полив из местного Селекционного водохранилища. Участок был засеян засухоустойчивой пшеницей «Саратовская-29», и она дала по 42,6 центнера зерна с гектара.

Если же использовать не засухоустойчивый сорт, а тот, который будет соответствовать ожидаемому в дальнейшем дозам орошения, то продуктивность его окажется еще выше.

Важные исследования проводит коллектив института и в зоне канала Иртыш—Караганда в совхозе имени Гагарина Павло-

ЧУУ Я, нібыта за граніцай знаходзяцца такія разумнікі, што сцвярджаюць, быццам Савецкая ўлада імкнецца выселіць беларусаў са сваёй рэспублікі, а Беларусь засяліць рускімі, татарамі, украінцамі і прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцей. Гэта, маўляў, робіцца дзеля таго, каб «знішчыць», асіміляваць нашу беларускую нацыю. Што такія заявы смеху варты, растлумачу на сваім уласным прыкладзе.

Я — беларус. Нарадзіўся і вырас я ў Калінкавічах Гомельскай вобласці. Пазней жыў у Гомелі, працаваў там лабарантам. Калі ў 1960 годзе ўзяў чарговы водпуск, то вырашыў правесці яго сярод сваіх сяброў у Данецку. Сябры ў мяне былі добрыя, горад вельмі спадабаўся, да таго ж я ў той час хадзіў халасцяком. І я вырашыў асталявацца ў Данецку. Атрымаў работу, ажаніўся, мне далі добрую кватэру, а калі нарадзіўся сын — далі новую, двухпакаёвую. Зараз працую старшым майстрам.

Так я жыў на Украіне ўжо трынаццаць год і адчуваю сябе тут, як дома. Карыстаюся такімі правамі, як і ўсе савецкія людзі, да якіх нацыянальнасцей яны ні належалі б. Наогул, у нас тут, у Данецку, як і ў Беларусі, на нацыянальнае знаходжанне рэдка звяртаюць увагу. Проста, усе мы людзі аднолькавыя — савецкія.

Калі, аднак, зайшла гаворка аб беларусах за межамі Беларусі, то я нагадаю некалькі вядомых мне фактаў.

Неяк вясною пайшоў я на сустрэчу выбаршчыкаў з кандыдатамі ў дэпутаты гарадскога Савета. Слухаю выступ-

ДЗЕ Б НІ ЖЫЎ — УСЮДЫ ДОМА

ленне даверанай асобы і чую: «Прапаную выбраць у гарадскі Савет Данецка Каралёву Валянціну Фёдарэўну, машыніста пад'ёмнага крана, 1953 года нараджэння, беларуску...»

Дык гэта ж, думаю, мая зямлячка! Пазнаёміўся з ёю. Аказваецца, дзяўчына закончыла прафесійна-тэхнічнае вучылішча і засталася жыць і працаваць у Данецку. «Ты, значыць, Валя, — кажу, — будзеш кіраваць Данецкай?» «Ай, што вы! — засаромелася яна. — Я ніколі пра дэпутацтва і не думала. Кажуць, што працую ад душы, таму і выбіраюць».

Такім чынам, украінцы выбіралі дэпутатаў у свой гаравет, не звяжваючы на нацыянальнасць, а маючы перш за ўсё на ўвазе працавітасць, розум, грамадскую свядомасць кандыдатаў. Гэтак жа і ў Гомелі, помніцца, беларусы выбіралі дэпутатамі рускіх ці украінцаў.

Сустрэча з Валяй Каралёвай навяла мяне на думку пацікавіцца: а можа ёсць яшчэ беларусы, якія «захапілі ўладу» ў Данецку? Есць! У горадзе летась выбраны дэпутатамі ў раённыя і гарадскі Савет больш як 30 беларусаў. Сярод іх такія паважаныя людзі, як дырэктар шахты імя Калініна Мікалай Лунёў, настаўніца Зінаіда Рудакоўская, правадніца поезда Тамара Кошляк, сталяр Міхаіл Сідарэнка. Выходзіць, што на Украіне зусім не дрэнна жывецца беларусам.

Я пішу гэта пісьмо ў рэдакцыю пад уражаннем пісьмаў нашых зарубежных землякоў, якія часта чытаю ў «Голасе Радзімы». Мне зразумелы іх сум па Радзіме, бо яны жывуць у краінах, дзе ўсё — і мова, і культура, і традыцыі, і грамадскі лад — для іх чужое. А ў нас у Савецкім Саюзе, дзе б ні жыў чалавек, ён не адчувае сябе чужым, бо людзей розных нацыянальнасцей аб'ядноўваюць руская мова, савецкая культура і новыя, агульныя для ўсіх, савецкія традыцыі, сацыялістычны грамадскі лад.

Вядома, родныя мясціны, дзе чалавек нарадзіўся і вырас, мілей за ўсё на свеце. Я, напрыклад, палобіў Украіну, але ў сэрцы маім заўсёды застаецца «родны кут» — Беларусь, маё Палессе, нашы беларускія лясы, палі, вёскі, гарады. І таму я кожны год на час водпуску прыязджаю туды, «дзе першы раз пазнаў шчасце». Прыехаўшы, радуюся новабудовам у Брэсце і Мінску, Гомелі і Мазыры, дабрабыту народа, багаццю рэспублікі. А вярнуўшы ў Данецк, сустрэну сваіх землякоў, пайду ў адзін з найлепшых гастронамаў горада, які носіць мілую для мяне назву «Беларусь». І адразу падумаю: «Тут, у Данецку, я таксама дома». Сюды мяне ніхто не «высяляў» — я, як і Валя Каралёва, і дырэктар шахты, і настаўніца, і іншыя беларусы, сюды, як гаспадар краіны, прыехаў сам.

Ф. СЕВЯРЫН,
старшы майстар праектна-канструктарскага бюро Данецкага аўтапраўлення.

Мінск. На Юбілейнай плошчы.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ЗОРНЫ ШЛЯХ

Было за поўнач. Марфа Паўлаўна запаліла ў печы. Зірнула на будзільнік, што цікаўна на беласнежнай кухоннай шафе, і, паставіўшы на пліту чыгункі з варывам, крэдком мірнула мужу — Міхаілу Васільевічу:

— Людзі ж з дарогі... Памідораў прынясі... Яблык халодных... Я цялушку пагляджу.

Яна паправіла на галаве цёмную з яркімі ружовымі кветкамі хустку, і на шырокім маршчыністым твары бачна было: прыбавілася яшчэ адна неспадзяваная заклапочанасць — за людзей, што надвечоркам нечакана з'явіліся ў хаце, неўзабаве пасля таго, як старшыня калгаса Віктар Панасюк і вясковы настаўнік Мікалай Панасюк моцна паціснулі рукі і сказалі: «Віншум, Паўлаўна... Пётр Ільіч у космасе...» «Пецька, Пецька...», — зашапталі яе вусны, але не паспела апамятацца, як незнаёмы з бланкетамі ўжо дапытвалі пра Пятра, пра бацьку, пра іхнюю вёску, гарталі сямейны фотаальбом, прасілі фотакарткі...

І толькі тады, калі на экране тэлевізара яна ўгледзела сына, касмадром і неба, у якое з вогненнатрапяткім хвостом выслізнула ракета, Марфа Паўлаўна ўцяміла, што няма больш яе Пецькі на зямлі... І ад гэтай думкі стала трохі самотна, трохі страшнавата. Але заходзілі суседзі, вяскоўцы, прыехалі пагранічнікі, і тое ніякаватае пачуццё рассявалася гэтак жа раптоўна, як і бралася мужыць яе. Широкая ў плячах, прысадзістая, у цёплым рудым світэры, яна скупавата ўсімхалася і нязвычайна падавала гасцям шурпату руку.

І вось цяпер, апоўначы, стомленая і шчаслівая, яна шчоўкнула ў сенцах-прыбудове кнопкай, і нападворку, у гумне, куды мерилася ісці — павінна была цяліцца карова, ярка ўспыхнулі лампачкі. Такую зручнасць

зрабіў ёй Пеця, калі прыязджаў з Зорнага гарадка ў водпуск. Угледзеў неяк, як маці корпаецца ў цемры, пасвецаючы цьмяным вочкам ліхтарыка, і, нічога не сказаўшы, пайшоў да калгаснага электрыка, дастаў кабель, а неўзабаве на падворку і ў гумне хоць іголка збірай — такая віднота!

Падворак у Клімукоў узімку шырокі — камбайнам разварочвайся. А от улётку — цеснота, бо добрае тут месца для градак з агуркамі. Міхаіл Васільевіч лічыць, што кожны лапцік зямлі трэба выкарыстоўваць ашчадна і гаспадарліва. Ды і студня блізка, каб паліваць гарод.

Ля гумна — дзве вялізныя таполі. Крокаў пяць ад студні — копкачка сена са снежным казырком-наметам. Крышачку далей, бліжэй да сада, летняя кухня. Сад у Міхаіла Васільевіча — пазайздросціць вярта! Аж у «пяцьдзесят чатыры карані», як ён сам зазначае. З захаду засценак сядзібы ад вятроў-ліхавей зацісьці крыху драбналессе. Адсюль, калі глядзець уначы, добра відно светлае зарыва электрычных агнёў польскага гарадка Владавы.

Марфа Паўлаўна ў цёплых валёнках прыпынілася ля высокага, амаль у яе рост шыкетніка, адчула прыемную прахалоду ночы і незнарок зірнула на неба. Ноч была ціхая, марозная і зорная. Зоркі светлым пылком выбельвалі глыбокую прорву неба. Адна раптам не ўтрымалася і імклівай крсачкай пералаяла неба...

Марфа Паўлаўна аж здрыгнулася. Неспакойна і трохі разгублена правяла яе позіркай адчула, як анямелі ногі, моцна застукала сэрца... Зноў убачыла Пецю на экране тэлевізара, пачула яго бадзёрыя словы і ўпершыню на сёмым дзесятку жыцця гэтак пільна пачала ўзірацца ў неба. Быццам згубіла

там штосьці... Ей раптам здалося, што адна зорачка рухаецца. Ледзь-ледзь, але рухаецца, і Марфе Паўлаўне падумалася, што гэта якраз і ёсць Пеціна зорачка і зорачка яго сябра — Валянціна.

Яна ўзрадавалася, што ўгледзела нарэшце тую зорачку, і здзівілася, і не паверыла, што хлопцы ў гэтай зорачцы: вельмі ж малюсенькая тая мігатлівая кропкачка... І згадалася ёй бездапаможнае немаўлё. Другая ноч — таксама трывожная і неспакойная. Было гэта ў пару нямецка-фашысцкай акупацыі. Перад святаннем хлопчыка кінула ў хваробу: рэзка падскочыла тэмпература. Бацька Ілья Фёдаравіч нервова грукнуў дзвярыма, сказаў:

— Я ў Тамашоўку... Урача прывяду...

Тэрмінова зрабілі пераліванне крыві. На шчасце, кроў шукаць не давялося — бралі ў маці...

Добрым чалавекам быў Ілья. Дбайны, да працы цягавіты. Уззяў яе, бедную Марфу з трыма класамі школы і прывёз з Прыбарава ў Камароўку. Пасля вызвалення Заходняй Беларусі ад беларускага панавання ладзіў калектыўную гаспадарку. Ледзь-ледзь не загінуў у першы дзень вайны. Фашысты бегалі па дварах, шукалі яйкі, хлеб, масла, выганялі з хлявоў парсюкоў і іншую жывёлу. А ён не стрымаўся, заступіў ля гумна гарбаносаму гітлераўцу. У таго аж вочы на лоб палезлі. Ачомыўшыся, салдат выхалпіў гранату, але не кінуў... Неўзабаве ўся сям'я падалася ў лес, да партызан. Засталася толькі старэнькая Фёкла — маці Ільі. А потым быў на фронце...

Штодня, ад святання да змяркання, чакала Марфа Паўлаўна вестачкі ад мужа. У 1944 годзе прынеслі пахвальную... Загінуў паблізу Варшавы. І застаўся на руках двухгадовай Пе-

дарской области — на севере Казахстана. Третий год на совхозных землях, орошаемых водой канала, выращивают картофель и различные овощи, которые прежде здесь не культивировались. В магазинах и столовых промышленных центров Павлодара и Ермана появились арбузы, помидоры, огурцы, редис.

Учитывая результаты работ, полученные в этом совхозе, и данные почвенно-мелиоративных исследований, проведенных институтом в зоне канала, правительство республики создает на его берегах еще несколько совхозов — «Пригородный», «Казахстанец» и другие. Всего вдоль русла искусственной реки на освоенных целинных землях степной зоны намечено создать около 20 овоще-молочных хозяйств, которые будут снабжать своей продукцией индустриальные центры — Караганду, Павлодар, Семипалатинск. На пустынных почвах, рядом с городом Джезказганом, сооружается овоще-молочный совхоз «Талап».

За последние годы в Казахстане появилось много искусственных озер. На их базе решено заложить широкие опыты по выращиванию зерновых при оптимальном орошении. Это будет своеобразная репетиция в ожидании сибирской воды.

Обилие влаги в то же время активно влияет на подпочвенные процессы, в частности на образование солончаков. Ученые Института почвоведения, предвидя возникновение этих вредных образований в пустынных местах, разрабатывают методы борьбы с ними. Так, они оказали эффективную помощь хозяйствам Гурьевской области. Интенсивное орошение здесь вызвало резкий подъем грунтовых вод, а вместе с ним и солей. Как же оздоровить эти земли? Сотрудники института применили способ дренажа, благодаря которому удалось промыть почву на глубину одного метра, вывести соли с этого уровня. Создан такой режим орошения, который исключает подъем воды по вертикальным токам. На очищенных участках высажены овощи, кукуруза, кормовые травы. Урожай собрали не ниже, чем на зональных почвах.

Недалеко время, когда казахстанские степи и пустыни прорежат русла новых каналов, наполненных обской и енисейской водой, а берега их превратятся в цветущие оазисы. Ученые и земледельцы республики готовятся к встрече сибирской воды.

Ревмира ВОЩЕНКО.
АПН.

Высокогорный каток «Медео» близ Алма-Аты известен далеко за пределами нашей страны. Это уникальное спортивное сооружение с искусственным ледяным полем. Его толщина 2 метра 30 сантиметров. Вокруг катка создана зона отдыха, где в воскресные дни могут отдохнуть жители столицы Казахстана.

ца. На девятом гадку асіраццеля Ніна. Адзінаццатая вясна мінула Антосьцы...

Праз год пасля радаснага дня Перамогі прыйшоў да яе ў прымы дэмабілізаваны салдапагранічнік Міхаіл Марозэў з-пад Каломны... Было яму каля трыццаці. Спачатку Марфа Паўлаўна сумнявалася. Што ні кажы, а во гэтыя тры — дзеці не яго, не родныя... І Ніна, і Антоська разумеюць усё. Спачатку вока не спускала: баялася, каб не выцяў калі дарэмна, не пакрыўдзіў... Але тое, што здарылася неўзабаве, перайначыла яе думкі...

Яна не пачула, як рыпнулі ў сенцах дзверы.

— Ты чаго мерзнеш? Карову глядзела?

— Не-е.

— Я сам пагляджу. А ты ідзі ў хату. На стол накрываць парэ. Сама ад поўдня нічога не брала...

Марфа Паўлаўна сцэпанула плячыма, паслухалася мужа і, засяроджаная, пайшла ў хату.

Пэўна, і ўспамін, і гэта апошняя пашчота, і клопат мужа моцна расчулілі яе, і Марфа Паўлаўна, паставіўшы на стол запозненую вярчу, расказала гісторыю, якая згадалася пад зорным небам зімовай ночы.

Ля гумна трапяткімі языкамі шугала полымя, калі Марфа Паўлаўна ўгледзела Пецю ў кароценькіх портках, расчырванелага ад агню. Не заўважаючы маці, ён дарэшты разгубіўся са сваімі басаногімі сябрукамі-гарэзнікамі: хацеў утаймаваць пяском вогнішчэ, якое разгаралася мацней і мацней.

— Ах ты, гіцаль... Ай-я-я, — яна ўхапіла пруток і пачала лупцаваць малага. Тым часам равеснікі рассыпаліся гарохам, і Пецю моцна-такі дасталося б, калі б не айчыны...

— Ты што ж гэта робіш, га-а?

Яна ўгледзела разгневанага Міхаіла, які толькі што вярнуўся з Брэста, дзе працаваў на чыгуны. Ён выхаліў пруток, і ўсе тры пачалі ўтаймоўваць

вогнішча: заліваць вадою...

Марфа Паўлаўна выбрала зручны момант: пакуль гаспадар бавіўся на вуліцы, яна не скупілася на словы, якія гавораць звычайна пра чалавека, што заслужыў гэтага не нейкім асобным клопатам, а цэлым жыццём, аддадзеным людзям, якія сталі самымі дарагімі і блізкімі.

— Нашаму Пецю тады і сзпраўды крышачку завадзіла. З пералаяк... Дык мой Васільевіч не спаў начамаі, А я моцна раскайвалася за памылку. Аж няёмка было глядзець у вочы. Пеця ўсё шчабечэ «татачка ды татачка», а я ледзь трываю... Ніна ж уладкавалася працаваць у Брэсце. Цяжка было пасля вайны з харчэмі. Асабліва ў горадзе. Дык ён штодня вазіў дачуні малако. А калі Пеця пайшоў у школу, не было таго дня, каб не ззірнуў у дзённік, дзе стаялі чацвёркі і пяцёркі. А аднойчы — двойка... Дык Пеця кружочкам яе абвёў. Кажы, каб не расплывалася двойка... Каб апошняя была. А той як разрагочацца: правільна, кажы, каб апошняя.

Марфа Паўлаўна на імгненне замоўкла і, калі ў хату зайшоў гаспадар, пайшла слаць гасцям пасцель. На нейкі час адляглі ад чалавека трывожныя думкі, і яна цяпер гэтак жа пашчэраўна дбала пра людзей, што прыехалі немаведзёма адкуль і надвяхоркам, і апоўначы, каб распытаць пра Пецю.

І рэшту ночы яна прабавіла без сну. Нязвыклая цішыня ў хаце пазвонявала ў вушак, будзіла самыя нечаканыя думкі. Радасныя і трывожныя. То яна бачыла Пецю на сцэне — у ролі драмгурткаўца... На школьным дварыку з рыдлёўкай у руках, калі разам з аднакласнікамі садзіў малады сад, бярозы, клёны вакол былой Камароўскай дзесяцігодкі... Цяпер школу, цагляную і трохпавярховую, паўдавалі паміж Камароўкай і Тамашоўкай, але яе больш цягне сюды, дзе з аблокамі гамоняць Пецевы дрэвы.

Каторы раз яна зноў успомніла пра мужа, які таксама зараз не спаў, бясконца курый і выходзіў на вуліцу. Гэта ён дапамог паставіць на ногі дзядей. Радаваўся Міхаіл, калі Пеця называў яго пшчотным словам «тата». Спачатку Пеця не ведаў пра ўсё, а калі пасталеў — старэйшая сястра расказала. Але адносіны да бацькі не змяніліся. Тым часам Міхаіл Васільевіч гармонік купіў — за выдатную вучобу. І стаў Пеця, як казалі ў вёсцы, майстрам на ўсе рукі: і гарманістам, і фатографам, і стаяром...

Яшчэ і зараз ляжаць у сенцах ягоная нажоўка, малаток, гэблікі, а дзядзыха Іван Клімук, які працаваў у той час брыгадзірам, не можа забыць Пецінага ўмельства. У час летніх канікул хлапчук зрабіў з яго старой хаты гэтакую цацку, ажно вяскоўцы дзіву заліся: так ашалываў прыгожа...

От гэта, здавалася, і вызначала яго лёс, сцезіку ў жыццё. І Міхаіл Васільевіч, і Марфа Паўлаўна толькі ў адным не згаджаліся з сынам — прэрчылі ісці ў лётнае вучылішча.

— Тата, я буду лятаць. І ўсё! Я не адступлю...

Як і тады, чатырнаццаць гадоў назад, калі сын пэжаў у Чарнігаўскае вышэйшае взеннае авіяцыйнае вучылішча, Марфа Паўлаўна не магла зплішчыць вочы, нецярпліва чакала святання.

Нехалькі разоў яна пэпраўляла коўдру на ложку, толькі ўгаманіўся малодшы сын Міша, які надоечы вярнуўся з Савецкай Арміі. І зноў згадваўся Пеця. Браты — кропля ў кроплю. Працазітыя і настойлівыя. Старэйшы прыязджаў у Камароўку апошнім разам у жніўні. Не сам — прывёз Лілю, нявестку, і ўнука — пэцігадовага Мішку. На сваёй легкавушцы... І поўнілася радасцю сэрца, калі і Пеця, і Ліля віталіся з калгаснікамі, падавалі рукі, а вечарам ішлі да сельскага дома культуры.

Дом культуры ў Камароўцы прасторны, з белымі, у ахварт

пішуць землякі

Уладзімір КЛІШЭВІЧ

Хай пад старасць збываюцца мары,
Не забыць мне шчаслівага дня:
На Цвярскім мнагалюдным бульвары
Перад Пушкіным шапку зняў я.
На Украіне Шаўчэнка ў пашане,
І няма той пашане мяжы.
Па дарозе заехаў у Канеў —
На магілу вянок палажыў.

Беларусь мяне родная звала,
Яе сонца і неба люблю,
Дзе хадзіў наш вялікі Купала,
Цалаваў я святую зямлю.

Яны ўтрох на зямлі
Вашынгтона...
Мары твораў у светласць вялі,
Вось таму і прыходзяць
з паклонам
Да вялікіх славянскай зямлі.

Гляджу на кветкі, як прыгожа
Яны вясною расцвілі!
Святло людское перамога
І ноч, і холад на зямлі.

Куюць рабы панцуг уласны самі
На увесь размах.
Не кожны раб яшчэ сабе
уцяміў,
Дзе праўды шлях

Шыпяць паўзучыя на дне —
Сухі і горкі хлеб чужы.
Ты хочаш гэтага ці не —
Карыцца бруднае ліжы.

Балюча ім, што руку я
Радзіме ў шчырасці падаў.
Сіпіць раз'юшана змяя —
Дугою выгнуўся удаў.

ГРАШОВАЯ ДРУЖБА

Долар — гэта ночы цені
Без гарантыі і страховак.

Маеш долар у кішэні—
Ёсць сябры і шмат сябровак.

Дружба іх — пустыя словы.
Долар вычхаўся у змане,
І з тваіх сяброў грашовых
На цябе ніхто не гляне.

Дзяўчатам Мінскага
завода «Прамень».

Бачыў радасць я бацькаўскіх
ніў,
На заводзе з людзьмі гаманіў.

Быў спатканню з дзяўчатамі
рад,
Бласлаўляў прыгажосці парад.

Не дзяўчаты, а кветкі лілей,
За жыццё яны сэрцу мілей.

Думка крыўды прабегла тады:
Чаму я не такі малады!

Непаўторнае радасці міг —
Я прыгожых не бачыў такіх.

У ГАРАХ

У горы пагодай прыгожай
Зрабіў я вясной падарожжа.
Турботы на міг супакоіш,
Як глянеш на веліч секвой,
Хоць май і гуляў у паветры —
А снег на гарах у тры метры.
Там хмары пльываў гурбоў
Чароўна пльывуць пад табоў.
Паветра ад холаду стыне,
А кветкі цвітуць у даліне.
З гары аглядаеш прасторы,
Душа з вышынёў гаворыць.
Часамі не раз дзядзёцца
Спаткаць па дарозе індзейца.
За словам завязвае словы
Пра росквіт гісторыі новы.
Раскажаш яму пра краіну,
Дзе лад багаццяў загінуў,
Дзе людзі працуюць у згодзе,
Парадкі другія заводзяць.
Іскрацца смуглявыя вочы —
Індзеец сказаць нешта хоча.
Нарэшце прамовіць з уцежай:
— Хачу у Маскву я паехаць.
За доларам долар збіраем,
Каб з вольным пабачыцца краем.

Ад гутаркі шчырай між намі
Найлепшымі сталі сябрамі.
ЗША.

калонам. З самай раніцы сюды пачалі з'яжджацца хлеббаробы калгаса імя Дзяржынскага, школьнікі. У фае — партрэты касманаўтаў, яго, камандзіра карабля «Саюз-13» маёра П. Клімука, і пісьмо, атрыманае школай, дзе вучыўся Пётр Ільіч, ад камандавання і палітаддзела Чарнігаўскага вышэйшага ваеннага авіяцыйнага вучылішча лётчыкаў. Дзяўчынка з чырвоным гальштукам чытае пісьмо бабульцы ў рудаватым кажуху: «Дарэгія таварышы! Рады паведаміць вам, што выхаванец вашай школы Клімук Пётр Ільіч з выдатнымі адзнакамі скончыў Чарнігаўскае вышэйшае взеннае вучылішча лётчыкаў. Яму прысвоена афіцэрскае званне і кваліфікацыя лётчыка-інжынера...»

А дванаццатай гадзіне да дома культуры падехала машына з бацькамі касманаўта.

Міхаіл Васільевіч і Марфа Паўлаўна накіраваліся па алейцы... Вочы сляпіла яркае сонца, на ўкол стаялі калгаснікі, бегалі і шчоўкалі фотаапаратамі карэспандэнты. Раней, у маладосці, яна, галодная і стомленая, за некалькі кіламетраў хадзіла на палоску няўдобоцы і прывыкла да доўгай хадзі. Але сёння гэтыя некалькі дзесяткаў метраў алейкі паказаліся ёй бясконцымі, ажно яна з палёгкай уздыхнула, калі ступіла на сходы будынка.

У цёплай баковачцы, ля сцэны, яна заўважыла немаўля ў калясачы і маладуу маці — агранома Паліну Раманюк. І тое, што Паліна Мікалаеўна ў такі халодны дзень прыйшла з малым, дарэшты ўразіла Марфу Паўлаўну, і яна, усаджаваючыся побач з мужам у прэзідыуме, намагалася суняць хваляванне. Тым часам старшыня калгаса Віктар Панасюк адкрыў мітынг:

— Для ўсіх нас сёння вялікае і радаснае свята. У космасе — «Саюз-13», на якім два героі. Пілате карабел наш зямляк, ураджэнец Камароўкі Пётр Клімук. Цяжка выказаць

пачуцці, з якімі мы прыйшлі сюды. Але, пэўна, са мной згодзяцца, калі скажу: гордасць і радасць напаяюць зараз нашы сэрцы. Хвалююцца, радуюцца не толькі нашы паважаныя Марфа Паўлаўна і Міхаіл Васільевіч, але і ўсе аднавяскоўцы, усе працаўнікі Брэстчыны і рэспублікі. Пётр Ільіч — першы касманэўт з Беларусі, і нам прыемна ўсведамляць, што камандзір касмічнага карабля вырас на нашай прыбужскай зямлі.

Потым на трыбуну паднялася Марыя Краснова, былы класны кіраўнік пятага — сёмага класаў, у якіх вучыўся камандзір карабля.

А калі аб'явілі, што будзе выступаць Марфа Паўлаўна, у зале грывнулі апладысменты. Вочы яе ледзь-ледзь прыкметна завільжэлі, яна спачатку разгубілася, не ведала, куды пакласці рукі — выступала ж упершыню. Потым саўдала пачуццямі і, калі сціхлі апладысменты, выгаварыла шчыра і ўсхвалявана:

— Вы мне дэруйце... Я вельмі хвалююся... Вельмі ўсім удзячна: і настаўнікам, і нашай Камуністычнай партыі. Удзячна за тое, што дапамаглі мне вырасіць, памаглі выхаваць Пятра... Няхай кожная маці мае такога сына!..

І зноў аглушылі яе апладысменты. Яна, расчуленая і радасная, села побач з Міхаілам Васільевічам, і раптам неба, усеянае зорамі, праплыло перад вачыма. Марфе Паўлаўне моцна закарцела, каб хутчэй нахапіліся прыцемкі і зстачца адзін на адзін з цішынёй зімовай ночы, і згледзець мігліваю зорачку... Пеціну зорку.

Мікола ПАНАСЮК.
в. Камароўка
Брэсцкага раёна.

«Голас Радзімы»

№ 1 (1314)

УСЯ ГІСТОРЫЯ станаўлення і развіцця савецкай сацыялістычнай культуры і яе састаўных частак — нацыянальных культур — яскрава сведчае іх пастаяннага цеснага супрацоўніцтва, узаемадапамогі і ўзаемаўзбагачэння. Многім нацыям і народнасцям краіны давялося пераадолець шмат цяжкасцей, перш чым яны змаглі стварыць у сябе сучасныя нацыянальныя культуры. Адназначна эканоміка і неразвітае грамадскі адносіны, непісьменнасць ускладнялі ў першыя гады Савецкай улады масавае пашырэнне культуры сярод працоўных і развіццё прафесійнай мастацкай творчасці. Пераадоляць гэтыя цяжкасці, стварыць нацыянальнае мастацтва дапамагалі іншыя савецкія народы і перш за ўсё рускі народ.

Як вядома, да Кастрычніцкай рэвалюцыі ў нацыянальных раёнах, на ўсходніх Расіі асабліва жорсткай была эксплуатацыя працоўных. Царызм паслядоўна ажыццяўляў палітыку раз'яднання і дыскрымінацыі нярускіх народаў, ігнаравання іх культуры і звычаяў, праследавання любога імкнення да самастойнасці, аўтаноміі, да развіцця якіх-небудзь зачаткаў дзяржаўнасці.

Створаная У. І. Леніным Камуністычная партыя з самага пачатку свайго існавання проціпаставіла каланізатарскаму прыпынку царскага самадзяржаўя «падзяляй і пануй» інтэрнацыяналісцкі лозунг «Пралетары ўсіх краін, аднайцеся!» З першых дзён Савецкай улады ў праграмных дакументах партыі і ўрада абвешчана безумоўнае раўнапраўе ўсіх народаў, якія населяюць краіну. Назаўсёды ўвайшлі ў жыццё ленынскія патрабаванні: «Ні адной прывілеіі ні для адной нацыі... Ні найменшага ўціску, ні найменшай несправядлівасці да нацыянальнай меншасці!»

Цяпер Савецкі Саюз — краіна суцэльнай пісьменнасці, а 72 працэнты занятага ў народнай гаспадарцы насельніцтва маюць сярэдняю (поўную і няпоўную) і вышэйшую адукацыю. Колькасць навуковых работнікаў у СССР перавысіла мільён чалавек, што складае чацвёртую частку навуковых работнікаў усяго свету. Кожная саюзная рэспубліка мае сваю Акадэмію навук.

У Таджыкістане да рэвалюцыі пісьменнымі былі

прыкладна паўпрацэнта насельніцтва, а сёння ў рэспубліцы ёсць больш за 190 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, у тым ліку 5,5 тысячы навуковых работнікаў.

У Беларускай ССР, дзе да Кастрычніцкай рэвалюцыі не было ніводнай вышэйшай навучальнай установы, цяпер у двух універсітэтах і 26 інстытутах рыхтуюцца спецыялісты па 164 спецыяльнасцях. У рэспубліцы налічваецца каля 24 тысяч навуковых работнікаў.

Наша краіна займае першае месца ў свеце па колькасці наведванняў тэатраў, музычных выступленняў, кінатэатраў, музеяў, бібліятэк.

свеце. Уся культура ў Савецкай краіне ствараецца народам і для народа.

Заканмернасьцямі развіцця культуры народаў СССР з'яўляюцца іх хуткі ўздым і збліжэнне паміж сабой. Ва ўмовах сацыялізму ўстанавіліся пастаянны ўзаемаўплыў, супрацоўніцтва і абмен вопытам паміж нацыянальнымі літаратурамі, рознымі відамі мастацтва.

Узаемасувязі нацыянальных культур шматгранныя і шматпланавыя, пачынаючы з абмену мастацкай літаратурай, рэпертуарам і гастролі тэатраў, твораў музыкі і кінамастацтва і канчаючы ўзаемнымі выступленнямі калектываў мастацкай самадзейнасці.

АДЗІНАЯ ШМАТНАЦЫЯНАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА

У СССР кніг, газет і часопісаў выпускаецца больш, чым у якой-небудзь іншай дзяржаве.

Для сучаснага перыяду характэрны высокі ўзровень развіцця ўсіх культур народаў СССР. Сярод лаўрэатаў Ленінскай прэміі мы бачым імёны украінскіх пісьменнікаў А. Дзюжэнікі, М. Рыльскага, М. Стэльмаха, А. Галчара, беларускіх пісьменнікаў П. Броўкі, І. Мележа, казах М. Ауэзава, таджыка М. Турсун-Заде, эстонца Ю. Смуула, літоўца Э. Межэлайціса, кіргіза Ч. Айтматава, узбека Г. Гуляма і іншых прадстаўнікоў нацыянальных культур. Добра вядомы ўсесаюзнай аўдыторыі чытачоў пісьменнікі з малых народнасцей — чукча Ю. Рытхэу, мансі Ю. Шасталаў, нанай Г. Хаджэр, ніўх В. Сангі, юкагір С. Курылаў і іншыя.

У нашай краіне непасрэдна да самай шырокай аўдыторыі са сваімі твораў звяртаюцца пісьменнікі, кампазітары, музыканты, акцёры. Самыя вышэйшыя эстэтычныя дасягненні, вяршыні творчай думкі і мастацтва з'яўляюцца даступнымі для ўсіх працоўных. У нас няма падзелу мастацкай літаратуры на элітную, авангардную і спрошчаную, масавую, як гэта адбываецца ў буржуазным

Можна прывесці мноства прыкладаў такога плённага супрацоўніцтва і ўзаемасувязей. У галіне літаратуры шырока ажыццяўляюцца пераклады на нацыянальныя мовы твораў пісьменнікаў брацкіх рэспублік. Узаемадзеянне і ўзаемаўзбагачэнне мастацкіх напрамкаў, стыляў, форм у літаратуры і мастацтве адбываецца і ўнутры кожнай рэспублікі. У творчых саюзах пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў, кінематэаграфістаў супрацоўнічаюць прадстаўнікі розных нацыянальнасцей. І гэтыя факты служаць уздыму, інтэрнацыяналізацыі і збліжэнню нацыянальных культур СССР.

Вялікую ролю ў расшырэнні і ва ўмацаванні культурных сувязей паміж усімі савецкімі народамі адыгрывае руская мова — прызнаны сродак міжнацыянальных сувязей у нашай краіне. Гэту сваю функцыю руская мова набыла перш за ўсё таму, што яна з'яўляецца роднай мовай каля 129 мільёнаў рускіх і 13 мільёнаў чалавек іншых нацыянальнасцей краіны. Акрамя таго, у час перапісу насельніцтва 1970 года другой мовай, якой людзі свабодна валодаюць, рускую мову назвалі амаль 42 мільёны чалавек розных нацый і народнасцей. Значыць,

большасць насельніцтва СССР добра ведае рускую мову. Дзякуючы гэтаму, а таксама свайму багаццю і вялікай развітасці, яна выступае цяпер і як важнейшы сродак у сувязях і ўзаемаўзбагачэнні культур.

Разглядаючы працэс яднання і ўсебаковага збліжэння культур народаў СССР, мы ў той жа час гаворым аб іх яркім росквіце і ўдасканалванні. Асноўныя прагрэсіўныя нацыянальныя якасці іх не знікаюць, а развіваюцца, узнікаюць на больш высокім узроўні, узбагачаюцца за кошт творчага выкарыстання вопыту і дасягненняў іншых культур. Пры гэтым не толькі не адбываецца нівеліроўка нацыянальных культур, а, наадварот, яны становяцца паміж тацку больш паўнацэннымі і шматкаляровымі. Гэта цалкам адпавядае выказванню У. І. Леніна, што звяржэнне буржуазіі «паскорыць у велізарных размерах падзенне ўсіх і ўсякіх нацыянальных перагародак, не змяняючы гэтым, а ў мільён разоў павялічваючы «дыферэнцыраванне» чалавецтва ў сэнсе багацця і разнастайнасці духоўнага жыцця і ідэйных плыняў, імкненняў, адценняў».

Нацыянальнае ў культуры пастаянна развіваецца, узбагачаецца, але не ў бок падзелу, узаемага аддалення, а збліжэння культур. На аснове ўзаемасувязей, супрацоўніцтва адбываецца памнажэнне і паглыбленне мастацкіх асаблівасцей, пашырэнне і развіццё інтэрнацыяналізму ў культурах народаў СССР. Нацыянальна-своеасаблівае пераўтвараецца ў эстэтычна-разнастайнае, у тым ліку і ў нацыянальных формах, якія робяцца больш умяшчальнымі, разнапланавымі і паўнаважымі.

Эстэтычная значнасць творчасці таго ці іншага дзеяча літаратуры і мастацтва таксама заключаецца перш за ўсё не ў яго прыналежнасці да той ці іншай нацыі, а ва ўменні адлюстраваць у дасканалай мастацкай форме найбольш істотныя бакі грамадскага жыцця народа. У гэтым іменна бачыць веліч Льва Талстога як мастака У. І. Леніна.

Далейшае развіццё і ўдасканаленне адзінай шматнацыянальнай культуры ў СССР з'яўляецца адной з важных задач камуністычнага будаўніцтва.

В. БАРМІЧАУ,
кандыдат гістарычных навук.

Хроніка культурнага жыцця

У НАРОДНЫМ універсітэце музычнай культуры пры Гомельскай музычным вучылішчы імя Сакалоўскага пачаўся навучальны год.

У тэматычным плане універсітэта — лекцыі «Венскія класікі Гайдн і Моцарт», «Жыццё і творчасць Бетховена», «Музычны рамантызм Еўропы XIX стагоддзя», «Вялікія кампазітары-рамантыкі Шопэн і Ліст», «Залаты век італьянскай оперы» і іншыя. Яны будуць суправаджацца канцэртамі.

ГЭСАН Беларускага драматычнага акадэмія «Трыбунал» народны тэатр імя Яраслава Галана Барыслаўскага палаца культуры нафтавікоў пачаў свае выступленні перад глядачамі. Новая работа тэатра не ўпершыню знаёміць жыхароў украінскага горада з творчасцю літаратараў братняй рэспублікі. У апошнія гады самадзейныя артысты ставілі творы Я. Купалы, К. Крапівы, І. Шамякіна.

Многа таленавітых умельцаў працуе на Гродзенскай фабрыцы мастацкіх вырабаў. Ала КАЗАКОВА адна з іх. З ласы яна пляце сухарніцы, вазы для фруктаў і іншыя прыгожыя вырабы.

«ДОМ-МУЗЕЙ А. Міцкевіча ў Навагрудку» — так называецца ілюстраваны даведнік, які нядаўна выйшаў у выдавецтве «Полымя». Аўтары яго Н. Гурына і А. Кіркевіч падрабязна апісваюць экспазіцыю ўсіх ішасці залаў музея, наведваюць шмат цікавага аб жыцці і творчасці вялікага сына польскага народа, творы якога перакладзены на многія мовы народаў СССР і свету.

У даведніку шмат ілюстрацый. Фотаздымкі, рэпрадукцыі з карцін расказваюць пра мясціны, дзе жыў паэт, аб яго сябрах і знаёмых.

ПЕРШАЯ «тэатральная серада» адбылася ў Палацы культуры камбіната «Беларуськалія». Да маладых шахцэраў, хімікаў і студэнтаў прыехалі артысты Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя Горькага. Яны расказалі аб спецыфіцы тэатра як віду мастацтва, аб яго ўплыве на духоўны свет чалавека. Вечар закончыўся праглядам і абмеркаваннем новага спектакля «Колье Пржэвальскага» на п'есе М. Шатрова.

Такія сустрэчы стануць рэгулярнымі. У аб'явітых указаны тэмы маючы адбыцца размовы, названы імёны іх удзельнікаў — народных артыстаў СССР А. Клімавай і Я. Палосіна, народных артыстаў рэспублікі Г. Абуховіч, Р. Янкоўскага, К. Шышкіна і іншых.

УЛЮБЭНЫ ў БЕЛАРУСЬ

Творы вялікага польскага паэта Адама Міцкевіча належаць усёй славянскай літаратуры, але яны асабліва дарагія беларускаму народу, бо жыццё і творчасць паэта цесна звязаны з Беларуссю, яе прыродай, яе культурай.

Адам Міцкевіч нарадзіўся 24 снежня 1798 года, на хутары Завоссе непадалёку ад Навагрудка. На ўсё жыццё запомніў будучы паэт казкі, легенды і паданні, якія чуў у бацькоўскім доме ад старога слугі Блажэя, народныя беларускія песні, што спявалі сялянскія дзяўчаты. Шчыра і палымна ўлюбены ў край свайго юнацтва, Міцкевіч апеў яго ў вершах.

Вобраз беларускага селяніна адлюстраваны ў рамане ў вершах «Пан Тадэвуш».

Высока цаніў польскі паэт беларускі фальклор. Ён называў беларускую мову «самай гарманічнай і з усіх славянскіх моваў найменш змененай».

На фоне новагрудскіх пейзажаў, Нёмана, Свіцязі, Нелібоцкай пушчы разгортаецца дзеянне славытых балад і рамансаў, пазм «Гражына» і «Дзяды». Некалі Адам Міцкевіч марыў аб тым, каб яго песні моладзь данесла «да Мінска» — туды, дзе нарадзіўся яго бацька. І цяпер у Мінску, у перакладзе на беларускую мову, выдзюцца творы нашага славага земляка. Дзякуючы працы некалькіх пакаленняў перакладчыкаў (В. Дуніна-Марцінкевіча, Я. Купалы, Б. Тарашкевіча, М. Танка), яго

паэзія трапіла «пад сялянскія стрэхі русінаў», да якіх ён ставіўся з нязменнай павагай і спагадай. І, адпачываючы сёння той жа павагай, савецкія людзі ідуць і ідуць у музей Адама Міцкевіча, які адкрыты на яго радзіме, у Навагрудку, узыходзячы на курган, насыпаны на Замкавай гары ў гонар паэта.

НА ЗДЫМКУ: у музеі Адама Міцкевіча вершы паэта чытае восьмікласнік Навагрудскай сярэдняй школы № 2 Вячаслаў ТРАЦЭУСКІ.

Фота А. ПЕРАХОДА.

Адам МІЦКЕВІЧ

ДА НЁМАНА

Дзе тыя воды, родны Нёман мой,
Што чэрпаў я ў дзіцячыя далоні,
А потым плыў па іх у край далёкі,
Каб думцы даць разгон, душы — спакой!

У люстра іх глядзелася вясной
Лаура, кветкамі спавішы скроні,
Я вобраз любай у тваім улонні
Не раз муціў гарачаю слязой.

Мой родны Нёман! Дзе ўжо тыя хвалі!
Дзе мары, што ў нязведаныя далі
Мяне, гарэзу юнага, вялі!

Дзе слодыч летуценняў і надзей!
Сябры, Лаура... Дзе ж вы сёння, дзе!
Усё сплыло... А слёзы не сплылі.
Пераклад Хв. ЖЫЧКІ.

РАЗАМ 3 ЧАСАМ

АЛЯКСЕЮ КУЛАКОЎСКАМУ — 50 ГОД

трэба лічыць пачатак яго літаратурнай дзейнасці. Фактычна ж Кулакоўскі-пісьменнік нарадзіўся пасля вайны. Раней допісы і нататкі пісаў юнак, якому хацелася ўбачыць надрукаваным свой твор хоць бы ў раённай газеце. Пазней пісаць апавяданні, аповесці і раманы прымушала грамадзянскае сумленне. Літаратурная дзейнасць становілася не столькі прафесіяй, колькі грамадскім абавязкам, адказнай і пачэснай справай служэння народу, Радзіме, партыі.

Удзельнік векапомных вызваленчых паходаў па абавязку вялікага франтавога сяброўства не мог не раскажаць пра сваіх баявых таварышаў. Як грамадзянін ён не можа быць абьяквы да лёсу і запатрабаванняў сучаснікаў, не можа не радавацца вялікім здзяйсненням народа. Так з-пад пера А. Кулакоўскага з'яўляюцца адзін за адным натхнёныя творы пра будаўнікоў светлай будучыні, пра воінаў-пераможцаў, якія выратавалі чалавецтва ад фашызму.

Раманы «Расстаёмся ненадоўга» і «Сустрэчы на ростанях», аповесці «Да ўсходу сонца», «Твой шлях перад табою» і іншыя адносяцца да ліку найбольш значных здабыткаў беларускай ваеннай прозы і ўяўляюць сабой мастацкіх летапіс гераяізму савецкага народа.

А. Кулакоўскага не назавеш мастаком-баталістам. Яго цікаваць не батальныя сцэны і баявыя эпідоды, а псіхалогія, мараль і зтыка людзей у час вялікіх перажыванняў. Падзеі мінулага ў творах пісьменніка асвятляюцца з пазіцыі і патрэб сённяшняга дня, а таму служаць задачам сучаснасці.

А. Кулакоўскага называюць пісьменнікам-бытапісцам. Якраз іменна ў гэтым заключаецца асаблівасць і самабытнасць яго таленту, тое адметнае, што ўносіць ён у беларускую літаратуру. Ужо ў ранніх апавяданнях, што ўвайшлі ў зборнік «Сад», і асабліва ў апавесцях «Нявестка», «Тры зоркі», «Расце мята пад акном» і іншых з выключнай падрабязнасцю і сапраўдным паэтычным майстэрствам аўтар малюе ўсё тое, што акружае яго герояў. Пры гэтым быт у паказе пісьменніка паўстае як сацыяльна-эстэтычная катэгорыя. Праз адлюстраванне драбніц быту А. Кулакоўскі вырашае важныя грамадскія праблемы жыцця народа, стварае вобразы-тыпы вялікіх мастацкіх абагульненняў.

Прыкметнае месца сярод твораў пісьменніка займаюць аповесці аб рабочым класе («Гартаванне», «Тут я жыў...» і інш.), якія расшыраюць і творчы дыяпазон самога аўтара, і тэматычныя рамкі беларускай літаратуры ўвогуле.

Творчасць Аляксея Кулакоўскага авяняна трапяткім хваляваннем за лёс нашага сучасніка, прасякнута пафасам савецкага гуманізму, глыбокай і шчырай любоўю да людзей працы.

Ю. ПШЫРКОЎ.

На «Беларусьфільме» ідуць здымкі двухсерыйнай мастацка-дакументальнай карціны «Полымя». Фільм увасобіць на экране гераічную дзейнасць народных мас на заключнай фазе вызвалення нашай зямлі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

НА ЗДЫМКУ: кадр з будучага фільма. Камісар партызанскай брыгады Каліноўскі — Леанід НЕВЯДОМСКІ, камандзір брыгады Лагун — Юрый КАЮРАЎ.

З ГЛЫБОКІХ КРЫНІЦ

На сцэне — бабулі і сівавусыя дзяды. Яны прывезлі ў Мінск песні, паданні, танцы, этнаграфічныя замалёўкі, многія з якіх сталі адкрыццём нават для знаўцаў беларускага фальклору.

— Мне здавалася, што я Міншчыну ведаю добра,— сказаў народны артыст СССР Генадзь Цітовіч,— але ўжо на першым этапе фестывалю, які пачаўся год назад у вёсках, я зрабіў для сябе шмат адкрыццяў. Многія носьбіты народнай мудрасці, народнага мастацтва з глыбін памяці ўваскрэслі паўзабытыя мелодыі, сказы, танцы. Асабліва радасна, што ў паход за этнаграфіяй і фальклорам пайшла моладзь. Загадчык Сакоўшчынскага сельскага клуба Валожынскага раёна 17-гадовы Пётр Вітэль знайшоў цудоўную народную песню «Крыніца». І спявае ён яе ў самабытнай, выпрацаванай стагоддзям манеры. Мне, як фалькларысту, вельмі спадабалася і этнаграфічная замалёўка «Лявоніха», і вясельная песня «Рыгорка», і «Масленіца», і многае іншае.

Заключнаму канцэрту фестывалю этнаграфіі і фальклору «Глыбокія крыніцы» папярэднічалі фальклорныя экспедыцыі на чале з вядомымі кампазітарамі, харэографамі, навуковымі супрацоўнікамі Інстытута этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР. Гэтаму пытанню прысвячаліся спецыяльныя семінары і пасяджэнні мастацкага савета з паказам арыгінальных узораў народнай творчасці. Потым былі сельскія, куставыя, раённыя, зональныя агляды, у якіх прыняло ўдзел каля 30 тысяч выканаўцаў. Усё самабытнае, што прынеслі старыя і «дастала» моладзь з народных крыніц, запісвалася на плёнкі. Цяпер у ДOME творчасці захоўваецца магнітафонная стужка ў 22 гадзіны чыстага гучання. І амаль усё — пачутае ўпершыню.

Першы ў рэспубліцы Мінскі абласны фестываль этнаграфіі і фальклору — добры пралог да ўсебеларускага агляду сельскай мастацкай самадзейнасці.

Я. ПАЛУШКІНА.

ГАЛОЎЧЫЦКІЯ ДУДАРЫ

Фёдара Маліноўскага мы дома не засталі.

— Пайшоў у клуб. Казаў, што з райцэнтра хтосьці завітаў да яго дудкі слухаць. На днях у Гомель выступаць з дачкой і зяцем паедзе. Хоць самой у артысткі падавайся,— так жартаўліва сказала нам пра сваіх музыкантаў жонка Фёдара Адольфаўіча Любоў Мікалаеўна.

Яна дадала, што іграй на дудзе муж захапляўся з маленства. Але ўсур'ез гэтай справай пачаў займацца пасля таго, калі ў 1967 годзе пабыў у Мінску на рэспубліканскім аглядзе мастацкай самадзейнасці. Там народны артыст СССР Рыгор Шырма тараў здольнаму выканаўцу стварыць ансамбль дудароў.

Працуючы ў Галоўчыцкай сярэдняй школе настаўнікам, Фёдар Адольфаўіч здолеў прыцягнуць да ўдзелу ў сваім «чараціным» аркестры многіх вясковых хлапчукоў і дзяўчынак. Неўзабаве прыйшлі першыя поспехі. Дударам апладзіравалі хлебаробы свайго і суседніх калгасаў, а таксама жыхары вёсак суседніх Палескага і Народзіцкага раёнаў Украіны.

Праўда, удзельнікі аркестра, скончыўшы школу, раз'яцеліся хто куды, але калектыў не распаўся. І хоць

ён зараз не такі шматлікі, ды ўсё роўна дорыць людзям радасць. Сёння яго галоўныя выканаўцы—гэта сам Фёдар Адольфаўіч, яго дачка Валянціна, зяць—мастацкі кіраўнік мясцовага дома культуры Аляксандр Дорман, некалькі вучняў з Галоўчыцкай сярэдняй школы.

З хаты, дзе жыве настаўнік, мы прыйшлі ў Галоўчыцкі дом культуры. Рэпетыцыя яшчэ не пачыналася. Прычыну затрымкі растлумачыў дырэктар дома культуры Іван Ярашэнка:

— Фёдар Адольфаўіч рыхтуе «свежы» інструмент. Чарот—матэрыял даволі крохкі. Таму Маліноўскі яго часта абнаўляе.

У пакоі для рэпетыцыі панавалі той вясёл гоман, які ўласцівы вясковай самадзейнасці. Удзельнікі ансамбля пад баян настрайвалі свае далікатныя інструменты. Некалькі юнакоў, шчыльна абступіўшы настаўніка, назіралі за нараджэннем чарговага дудачкі. Вось ён уздыў залаціста-карычневую чарацінку і асцярожна вострым, як брытва, сцізорькам, пачаў яе абрабляць. Праз мінуту другую інструмент быў гатоў. Прайшло яшчэ некалькі часу, і азёрныя чарацінкі ва ўмелых руках самадзейных музыкантаў зайгралі, заспявалі віхурную «Лявоніху», потым вясёлы «Крыжачок», мілагучную «Перапёлчак».

А. ДЗЯРУГІН.

МЫ З ТУРАВА

Нібы павольная прыпляць, плыве па сцэне чарада дзяўчат і хлопцаў. Наперадзе двое — адзін з гармонікам, другі з бубнам. Танцоры сыходзяцца ў круг. Гучыць вокліч «Матлёт!»

Вокалгненна мяняецца малюнак танца, ён становіцца тэмпавым, агністым, задорным. — «Матлёт», — раскавае кіраўнік танцавальнага калектыву Тураўскага дома культуры Мікалай Котаў, — старажытны народны танец. Яго здаўна танцавалі ў нашых вёсках. Цяпер яго яшчэ называюць «Тураўская полька».

Танцавальны калектыў у Тураве існуе каля 10 год. У ім 50 удзельнікаў — юнакі і дзяўчаты з мясцовага калгаса «Новае жыццё», рабочыя прадпрыемстваў гарадскога пасёлка, школьнікі. Мікалай Котаў часта бывае ў вёсках, вывучае самабытны народную харэаграфію, таму ў рэпертуары калектыву многа беларускіх народных танцаў. Ёсць і буйныя харэаграфічныя кампазіцыі: «Герой Брэста», «Мы з Турава», «Вечарынка на Палесці», «Дзе ж вы, сябры-аднапалчане!»

Зараз тураўскія танцоры падрыхтавалі новую кампазіцыю, прысвечаную сённяшняму дню вёскі, калгаснай працы. У кампазіцыі выкарыстаны прыпеўкі, карагоды, мясцовыя танцы.

Самадзейныя артысты з Турава выступалі перад глядачамі гарадоў і вёсак Беларусі, на Украіне, у Маскве. На рэспубліканскім фестывалі, прысвечаным 50-годдзю з дня ўтварэння СССР, калектыў быў узнагароджаны дыпломам II ступені. На фестывалі была выканана вялікая харэаграфічная кампазіцыя «Дружба народаў», якая ўяўляла сустрэчу прадстаўнікоў братніх народаў на Краснай плошчы. Кампазіцыя заканчвалася агульным танцам, святочным і ўрачыстым.

Нядаўна танцавальнаму ансамблю Тураўскага сельскага дома культуры Жытквацкага раёна прысвоена ганаровае званне народны. Гэта 30-ы самадзейны калектыў Гомельшчыны, удастоены такога высокага звання.

А. ШНЫПАРКОЎ.

НА ЗДЫМКУ: выступаюць тураўскія танцоры. Наперадзе — Святлана ПАЛУБЕЦ і Мікалай КОТАЎ.

Фота У. МАХНАЧА.

Студзень для савецкіх школьнікаў пачынаецца традыцыйнымі зімовымі канікуламі. Амаль два тыдні хлопчыкі і дзяўчынкі могуць займацца выключна сваімі любімымі справамі. Дзеці запаўняюць бібліятэкі і читальныя залы, тэатры і палаты культуры. Канькі, лыжы, хакейныя клюшкі не залежваюцца ў кватэрах. У Мінскім палацы піянераў і школьнікаў дзверы хоць не

зачыняй. Ідуць гурткоўцы на заняткі, прыехалі госці з сельскіх школ, дзеці з розных раёнаў Мінска спяшаюцца паглядзець навагодні спектакль. Святочнае шматлюддзе, аднак, не шкодзіць асноўнай рабоце груп, гурткоў і калектываў 85 назваў, колькасць якіх у палацы набліжаецца да трохсот. Тут займаюцца дзеці ад шасці да шаснаццаці год. Самыя ма-

ленькія выхаванцы — у танцавальных і гімнастычных гуртках, самых старэйшых можна сустрэць у тэхнічных. Педагогі не імкнуцца зрабіць з дзяцей прафесіяналаў. У гурткі прымаюць усіх жадаючых. Але заняткі вядуцца вельмі сур'ёзна, веды дзеці атрымліваюць самыя шырокія і адначасова вучацца перадаваць іх іншым. Многія хлопчыкі і дзяўчынкі, займаючыся ў гурт-

ках палаца піянераў, адначасова з'яўляюцца інструктарамі ў сваіх школах. Юныя гарністы, барабаншчыкі, масавікі-забаўнікі летам па бясплатных пуцёўках едуць у піянерскія лагеры, становяцца памочнікамі вожатых. Заняткі ў гуртках дапамагаюць школьнікам правяраць свае здольнасці, задавальняць цікаўнасць, спрыяюць прафарыен-

тацы. Хлопчыкі і дзяўчынкі спасцігаюць радасць творчай працы, вучацца цаніць і павяжаць зробленае іншымі. **НА ЗДЫМКАХ:** юныя гарністы на рэпетыцыі; сакрэты старадаўняга ручнога ткацтва дзяўчынкі пераймаюць ад педагога Н. БАРАДЗІНОЙ; у студыі выяўленчага мастацтва. **Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.**

НАВІНЫ ФІЛАТЭЛІ

МАРКІ У АГНІ

Ваенная хунта ў Чылі намагавецца знішчыць усё, што звязана з урадам Народнага адзінства. Тысячы людзей забіты або кінуты ў турмы і канцлагеры, адменены ўсе паставы і рэформы, знішчаюцца кнігі прагрэсіўных пісьменнікаў, плакаты, газеты і часопісы, нават знакі паштовай аплаты, на якіх былі адлюстраваны заваёвы чылійскага народа.

За час існавання ўрада Сальвадора Альендэ чылійская пошта выдала крыху больш як дваццаць серый марак. На мініяцюрах знайшла сваё адлюстраванне знешняя палітыка ўрада Народнага адзінства, барацьба рэспублікі за эканамічную незалежнасць, супраць засілля замежных манаполій.

У 1972 годзе ў Сант'яга адбылася III сесія Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па гандлю і развіццю (ЮНКТАД). Падзею гэта чылійская пошта адзначыла серыяй марак. На дзвюх марках паказан будынак, пабудаваны ў кароткія тэрміны спецыяльна для пасяджэння сесіі.

На марках народнага ўрада знайшлі сваё адлюстраванне многія падзеі з гісторыі краіны, а таксама справы сучаснага міжнароднага жыцця. Так, выпуск марак паштовых мініячюр адзначаны 10-годдзе дагавору аб Антарктыдзе, Міжнародны год

кнігі, Міжнародны тыдзень пісьма, Сусветны месяц здаровага сэрца і многія іншыя мерапрыемствы, якія праводзіліся ААН.

Развіццю нацыянальнай філатэліі, якая ўносіць свой уклад у поспехі рэспублікі, урад С. Альендэ ўдзяляў належную ўвагу. Ва ўпраўленні поштаў Чылі быў створан спецыяльны аддзел філатэліі па наладжанню сувязей і абмену паштовымі маркамі з філатэлістычнымі арганізацыямі многіх краін, у тым ліку і Савецкага Саюза.

Пошта Народнага ўрада Чылі мела намер у 1973 годзе адзначыць выпускам спецыяльнай серыі марак 120-ю гадавіну выдання першай чылійскай маркі (1853), прадугледжвалася стварыць вялікую серыю паштовых знакаў, прысвечаную гісторыі краіны...

Гэтыя задумы згарэлі на кастрах інквізіцыі XX стагоддзя. Загінуў прэзідэнт краіны С. Альендэ, памёр вялікі Пабла Неруда. У памяць аб іх не выйшлі маркі ў Чылі.

Але імя Сальвадора Альендэ ва ўсім свеце стала сімвалам мужнасці і вернасці ідэалам дэмакратыі і свабоды. У нашай краіне імем Альендэ названы вуліцы і плошчы, марское судна, выпушчана паштовая марка. Мастак А. Каўрыж-

кін адлюстраванні на мініяцюры партрэт С. Альендэ, побач тэкст: «Сальвадор Альендэ Госенс, прэзідэнт рэспублікі Чылі, лаўрэат Міжнароднай Ленінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі».

У Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы выпушчана марка з партрэтам С. Альендэ на фоне флага краіны, побач подпіс: «Салідарнасць з народам Чылі». Гэты ж заклік змешчаны на паштоўцы, выдадзенай Саюзам філатэлістаў ГДР.

Смяротная небяспека пагражае вядомаму дзеячу міжнароднага рабочага руху генеральнаму сакратару Кампартыі Чылі Луісу Карвалану, які пасаджан у фашысцкі засценак. «Свабоду ўсім зняволеным дэмакратам Чылі!» — гэты заклік звернут да свету з паштовага знака ГДР, на якім намалеваны партрэт Луіса Карвалана.

Грамадская думка прагрэсіўнага чалавецтва поўнацю на баку мужных патрыётаў, якія вядуць барацьбу за свабоду сваёй радзімы. І сціплыя паштовыя маркі, як вестуны салідарнасці, ляцяць з краіны ў краіну.

Л. КОЛАСАУ.

КАЛЕНДАРЫ НА 1974 ГОД

Маскоўскае выдавецтва палітычнай літаратуры падрыхтавала на 1974 год календары дзесяці відаў. Тыраж самага папулярнага адрывнога календара перавышае 16 мільёнаў экзэмпляраў. Значнае месца ў ім займаюць нататкі аб буйнейшых будоўлях пяцігодкі, дасягненнях эканомікі, аб жыцці саюзных рэспублік. Шэраг матэрыялаў прысвечан эканамічнаму супрацоўніцтву сацыялістычных краін, комплекснай праграме сацыялістычнай эканамічнай інтэграцыі.

У адрывным календары для жанчын побач з заметкамі аб перадавых працаўніках змяшчаюцца парады педагогаў, урачоў, мадэльераў, рэцэпты нацыянальных страў і многія іншыя карысныя парады.

Трэці адрывны календар адрасаван школьнікам. Серыя заметак «Тут жыў Ленін» пазнаёміць дзяцей з месцамі, звязанымі з жыццём і дзейнасцю правадыра. Якім быў першы аўтамабіль, самалёт, трактар? Аб гэтым яны даведаюцца з раздзела «Развіццё тэхнікі».

Выпушчаны і каляровыя ілюстраваныя календары: «У свеце прыгожага» — для аматараў мастацтва; «Радзіма», «Жаночы», «Маладзёжны», «Спорт», а таксама настольны календар-кніга з вялікай колькасцю фатаграфій і малюнкаў, перакідны календар.

Гэта самы масавы выданні ў краіне. Агульны тыраж іх звыш 40 мільёнаў экзэмпляраў. Над тэкстамі і афармленнем працавалі больш за тысячу аўтараў: перадавікі вытворчасці, вядомыя грамадскія дзеячы, вучоныя, інжынеры, пісьменнікі, работнікі мастацтваў.

ГУМАР

Пажылы пасажыр сыйшоў з пезда і ідзе па перону. Раптам спыняецца, кіча хлопчыка і гаворыць: — Хутка збегай у сёмы вагон, шостае купе. Я пакінуў там свой партфель. Вось табе франк.

Хлопчык бяжыць і праз мінуту, саскокваючы з падножкі адыходзячага пезда, крычыць:

— Усё ў парадку, мсье. Ваш партфель ляжыць на месцы!

Багаты чалавек закаханы ў балерыну. Ён сарамлівы і баіцца зрабіць ёй прапанову. Нарэшце адважваецца: — Дарагая, ці не хацелі б вы патраціць усё маё багацце?

— Вядома, — адказвае балерына, — з задавальненнем.

— Я маю на ўвазе — патраціць са мной разам!

— Вядома, разам з табой, дарагі!

— Я маю на ўвазе — разам на ўсё жыццё.

— О, маё шчасце, я думаю, так многа часу нам не спатрэбіцца.

Муж з жонкай прыйшлі ў запарк і спыніліся перад клеткай з драпежнікам. Муж гаворыць:

— Як ты думаеш, Эльза, што б сказаў гэты тыгр, калі б ён мог размаіляць?

— Я леопард, Эльза! — пачулася з клеткі.

У тэлефоннай трубцы жа ночы голас:

— Ало, Жыўка, я хачу табе сказаць нешта цікавае. У нас хутка будзе дзіця.

— Цудоўна! А хто гэта гаворыць?

Карабель тоне. З каюты выходзіць англічанін з люлькай у зубах і пытаецца ў капітана:

— Прабачце, сэр, дзе тут выратавальная лодка для курцоў?

— Вы былі ўчора на агульным сходзе жыхароў?

— Не, я спяў дома.

— Скажыце, у вас сядзячая работа?

— Як вам сказаць... Я працую жакеем.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. № 017.

НА ЗДЫМКАХ: фрагмент паштоўкі, выпушчанай у ГДР; савецкая марка 1973 года з партрэтам Сальвадора Альендэ; чылійская марка, прысвечаная сесіі ЮНКТАД; паштовыя мініяцюры ГДР — партрэты С. Альендэ і Л. Карвалана. Звярніце ўвагу на кошт марак. Да іх намінальнай вартасці даплюсаваны 5 пфенігаў. Гэтыя сродкі ідуць у фонд дапамогі патрыётам Чылі.